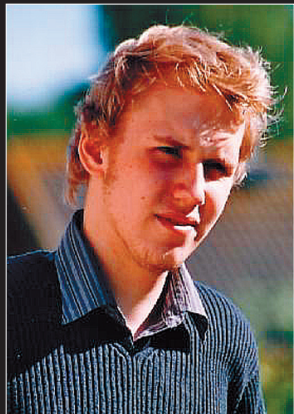

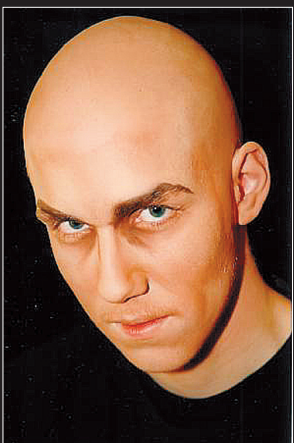
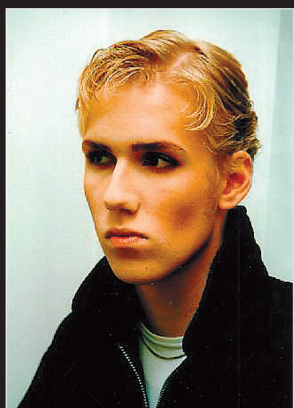

Näitleja jaoks algab etendus grimmitoas

Ühe inimese mitu palet

Modell ilma grimmita

Muutumise autor
Tiiu Luht.

Eesti hetkel kuulsaim grimeerija Tiiu Luht on seda meelt, et grimeerija ei saa olla pahas tujus. Just tema juurest astub näitleja publiku ette. Grimeerija peab olema ka psühholoog.

Tiiu Luht, mille poolest grimmi tegemine teatris erineb sellest, mida suurem osa naistest teeb endale näkku igal hommikul?

Erinevus on see, et teatris tehakse inimesest keegi teine, ent tavalise jumestusega inimene tahab iseendaks jääda, aga ilusamaks muutuda. Teatris tehakse inimene vahel ka koledamaks, tehakse nii, kuidas on vaja, aga tavaliselt ei jää jumestatu iseendaks.

Mis teeb tavalisest ennast värvida oskavast naisest grimeerija? Millised omadused grimeerijal peaksid olema või on?

Teatripisik peab olema. Teater peab meeldima. Ega see teatritöö väga meelakku mine ole. Ka grimeerijal. Õhtune töö ja kui tahad hästi teha, hingega, siis elad teatris. Lähed hommikul ja tuled õhtul hilja.

Muidugi peab grimeerijal olema natuke joonistamissoont. Kõik on ju õpitav, aga see, kuidas grimm välja tuleb, see on kaasa antud.

Kui palju grimeerija arvestab näitleja soove, kunstniku soove, lavastaja soove? Kui palju iseenda maitset?

See ongi päris ränk kompromiss. Päris raske. Mõni grimeerija mõtleb, et kunstnik on ette näinud ja nii ma teen. Ma olen mõelnud, et grimeerija osa on suuresti näitleja aitamine rolli lahendamisel. Kui sa grimmiga rolli ära segad, siis see ei tule etendusele ka kasuks. Hästi tähtis on, kuidas näitleja ennast ette kujutab. Teinekord on muidugi vaja näitlejaga ka jonnida.

Kuidas näitlejad grimmi suhtuvad?

Olen sellele palju mõelnud, miks osa tahab, osa ei taha. Miks osa kardab grimmi? Grimm on jube hea indikaator. Kui näitleja tuleb grimmi ja sa näed, kuidas ta peegli ees hakkab rolli minema. Nägusid tegema, läheb teistsuguseks. See näitab tavaliselt, et ta on väga hea näitleja, ta on laval ka hea. Grimm aitab ja järelikult on

"Libahundi" sulane Jaan - Väino Rast grimmita...

...ja grimmiga. Fotod erakogust

õige.

Aga siis, kui ta ütleb, et ah, täna ei tee üldse või et siin pole midagi vaja, siis peaks grimeerija endast viga otsima. Järelikult ei ole ta teinud sellist grimmi, mis näitlejat aitab, vaid see hoopis segab teda. Kokkuvõttes võibki öelda, et kui näitleja ei taha grimmi, siis on tal olnud grimmiga halvad kogemused. Grimm peab olema selline, et ta näitlejat aitaks ja ka meeldiks.

Kui teha grimmi kellelegi esimest korda, siis ta ei usalda, ei tea, aga kui näitleja tuleb teisest korrast alates grimmi hea meelega, siis järelikult oli see esimene kord õige asi.

Grimm, nagu kogu teater, on hästi kollektiivne töö, kõik ühe asja eest. Keegi ei saa öelda, et mina näitan oma kunsti ja sina ei ole mitte midagi väärt. Grimeerija ka ei saa oma kunsti hakata näitama üksi.

Mis grimeerija töö huvitavaks teeb? Pead igal õhtul tegema 10 inimesele ikka üht ja sedasama, tään* näkku ja natuke silma...?

See ongi üks vale arusaam grimmist. See on vana ja aegunud, et tään ja puuder - isegi televisioonis ei ole see enam vajalik. Seal on uued digikaamerad ja grimm peab olema nii imeõhuke. Hea küll, et peab näo ühtlaseks tegema, kui midagi on vaja peita... Tään, silmade ja kulmude tegemine nagu vanasti oli pluss selline teatraalne

Tiiu Luhti käe all saab näitleja Helene Vannarist Paka mäel "Libahundi" vanaema.

MARGUS MIKOMÄGI foto

Tiiu Luht on Eesti ainus grimeerijate koolitaja. Tema käe all on lõpetanud 7 lendu grimeerijaid. „Keskkooli viimastes klassides sai minust tõeline teatrigurmaan. Käisin teatris seitse korda nädalas. Otsustasin, et ma pean teatrisse tööle saama. Läksin ja küsisin. Pakuti rekvisiitori kohta, Draamateatris oleksin saanud intspitsendi kohta. Valisin Estonias grimeerija kohta. Pool aastat tegin seal tööd tasuta. Mind pandi proovile. Tegin abitöid, pesin hoolega pörandaid.

Mind valiti ja ma jäin.

Kui piirid lahti läksid, sain Hollandist koolitustoetuse ja läksin õppima. Olin siis juba üle 10 aasta Estonias grimmi teinud. Enne õppimist olin enda arvates jube hea grimeerija. Siis sain aru kui vanaaegne oli meie grimm. Kolmkümmend aastat ajast maas. Õpiti üksteise pealt ja korraldi teineteise vigu.

Hollandis käisin õppimas kaks korda. Jumestuse poolt õppisin Soomes. Soome grimmikool oli hirmkallis. Sain kaubale, et õpetasin ise seal teatrigrimmi ja õppisin ise jumestust. Siis tegin rahvusvahelise eksami ära. Nüüd õpetan ise, teen teles, teatrites, teen jumestusi... Teater on ikka kõige armsam mulle.“

Tiiu Luht annab grimmitunde ka alles ametit õppivatele lavastajatele, näitlejatele ja kunstnikele. Tippgrimeerija tegemistest annab aru ka võrguleheküljel <http://www.grimm.ee/>.

mask, see pole tänapäeval enam üldse oluline. Grimmis on tähtsad hoopis muud asjad.

Mis on tähtis?

Grimmis töötavad, ütleme, heal juhul kulmud, mida joonistada, aga siis on igasugused parukad, karvlisandid, naistel huuled... Näiteks kui keegi mängib vanaema, siis tal kõik kortsud otsitakse näost üles ja joonistatakse välja. See pole ka õige, sest vanaemal on ka karakter. Tuleb ainult mõned kortsud välja joonistada, mis teevad

karakteri.

Seda näitleja ju ise ei näe, kui mängib?

Just seda tuleks küsida neilt, kes etendust lava kõrvalt, saalist saavad vaadata. Et kas on mõtet teha seda või teist. Teha lihtsalt sellepärast, et pole eetilise minna lavale ilma täänita, see on aegunud mõtlemine ja välja surnud juba.

Kui palju grimeerija istub proovides, vaatab, mida näitleja teeb, et siis lähtuda grimmi tegemisel sellest?

Kui ma tüki ei tea, siis ma kõigepealt loen selle läbi, siis loen juurde ajastu tausta, kui see on selline tükk, et pilti ette saada. Mida tehti, mida ei tehtud. Üks suur viga, mida tehakse näiteks, värvitakse 19. sajandi naiste huuled paksult ära. Tegelikult tol ajal üldse ei värvitud, see oli häbiasi. Kui grimeerija tahab oma tööd hästi teha, siis ta peab asjasse väga süvenema. Lavastaja ja kunstnik ei jõua ju kõige peale mõelda.

Kellele sinul on olnud ja on väga hea grimmi teha?

Neid on nii palju, kes on mõnused. Üks lemmikutest on Andrus Vaarik. Ta teeb grimmi ise ka. Kui talle hakkad grimmi tegema, siis kohe näed, kuidas ta muutub ja muutub peegli ees. Anne Reemann näiteks on selline, kes grimmi naudib, ükskõik kui koledaks või ilusaks ta teed. Neid näitlejaid, kes grimmi naudivad, on nii palju. Lihtsam oleks öelda, kellele see ei meeldi, aga neid ma ei nimeleta.

Oled vabakutseline grimeerija, miks?

Mulle meeldib projektide töö juures see, võrreldes repertuaariteatriga, et inimesed ei võta oma muresid kaasa. Õhkkond on hoopis teine. Olin ju 25 aastat teatris, ühes teatris, ma teadsin kõike.

Kuidas sa endale kooli grimeerijaid valid?

Olen alati võtnud neid hea meelega, kes on mingil alal teatris töötanud. Kes on teatrielu näinud. Noored ei kujuta üldse ette, mis töö see on. Arvavad tulles, et ma õpin nüüd ennast ja sõbrannat ilusasti värvima. Loovusteste teen.

Milline on me teatrite grimmi tase?

On viimase kümne aastaga kohutavalt edasi läinud. Väga hea ja kõrge tase on. Võrreldes Soomega oleme kõvasti ees. Eestis on 27 atesteeritud grimeerijat.

Me grimeerijad on Euroopas väga oodatud. Mujal maailmas on grimm väga palju jagatud. Üks teeb parukaid, üks grimme, üks jumestust, üks maske. Näitleja saab ühelt pähe paruka ja kolib siis teise inimese, näiteks jumestaja käe alla. Universaalseid terviku tegijaid ei ole. Tööandja aga tahaks just universaalseid tegijaid. See tuleb ka odavam. Meie grimeerijad on universaalsed.

* Tään - ükskõik millise grimmi või jumestusvahendiga naha ühtlaselt katmine, et sellele hakata peale kandma erinevaid toone- värve, näo muutmiseks, kas siis karaktersemaks või jumestuses ka lihtsalt värske- maks- ilusamaks

Aga hoiatada ongi haritlaste missioon, kuna nad näevad kaugemale kui teised. See, et väikeriigi turustihias ei jää kvaliteetleht ellu, võib olla esimene pääsuke. Võib-olla varsti käib meile üle jõu kutseline teater, omakeelne teadus ja kõrgharidus jne.

Mihkel Mutt Eesti Päevaleht 30. juuni 2006